

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ У ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 рр.

Я. РОМАНЮК
*кандидат юридичних наук,
Голова Верховного Суду України,
заслужений юрист України*

І. ІВАНЧЕНКО
*головний консультант
відділу систематизації законодавства
Верховного Суду України*

Доля українського народу складалася таким чином, що майже 300 років більша частина України входила до складу Російської імперії і лише на початку ХХ ст. вдалося вибороти право на створення власної, самостійної держави. У 1917 р. це була Українська Народна Республіка зі своїм парламентом — Українською Центральною Радою (далі — УЦР) та урядом — Генеральним секретаріатом, а в березні — квітні 1918 р. — Радою Народних Міністрів. Наступний

етап української державності — Гетьманат П. Скоропадського, або Українська Держава. Третім етапом українського будівництва початку ХХ ст. стала УНР на чолі з Директорією.

Лютнева революція в Петрограді дала могутній поштовх національно-визвольному руху на українських теренах. З'явилася можливість для об'єднання різних за політичними напрямками сил. Із цією метою 20 (7)¹ березня 1917 р. у Києві було створено УЦР. Головну роль в її утворенні,

¹ Дати вказано за новим стилем, у дужках подаються дати за старим стилем до часу запровадження григоріанського календаря (нового стилю), який було введено 12 лютого 1918 р. законом УЦР, ухвалили 16 лютого вважати 1 березня.

зміцненні та визначенні основних напрямів діяльності відігравали три провідні українські партії: Українська партія соціалістів-революціонерів (М. Ковалевський, П. Христюк, М. Шаповал), Українська соціал-демократична робітничка партія (В. Винниченко, С. Петлюра, М. Порш) та Українська партія соціал-федералістів (Д. Дорошенко, С. Єфремов, А. Ніконовський). Головою УЦР було обрано видатного українського вченого, громадського і політичного діяча М. Грушевського.

23 (10) червня 1917 р. УЦР прийняла I Універсал, названий «До українського народу на Україні й поза Україною суцього», що проголошував намір «творити новий лад вільної, автономної України». Виникла потреба в організації виконавчого органу для управління Україною. З цією метою 28 (15) червня 1917 р. Комітет УЦР на своєму засіданні ухвалив створення нового органу — Генерального секретаріату (уряду) — і передав йому виконавчі функції. До його складу ввійшло вісім генеральних секретарів: судових справ, внутрішніх справ, фінансів, міжнаціональних справ, військових справ, земельних справ, освіти, харчових справ. Очолив Генеральний секретаріат В. Винниченко. За словами генерального писаря П. Христюка: «Всі складові елементи державності — народ, територія і влада — існували вже, причому влада, як у всіх державах, була поділена на верховну, законодавчу — Центральна Рада і виконавчу — Генеральний секретаріат».

Під тиском Тимчасового уряду та зважаючи на внутрішні суперечності, УЦР вимушено поступилася своїми принципами. У II Універсалі, схваленому 17 (4) липня 1917 р., вона визнала Всеросійські Установчі збори, які

мали встановити автономію України. Генеральний секретаріат залишався органом управління в Україні, але військові справи було передано до відома Тимчасового уряду, при якому УЦР могла мати свого представника.

Ідею створення власної судової системи вперше серед документів УЦР було сформульовано в Декларації її Генерального секретаріату від 27 (14) червня 1917 р.: «Завдання Секретаріату в справах судових має бути підготовка судових інституцій на Україні до тих форм і до того стану, в якому вони мають бути в автономній Україні. Ця робота має розпадатись на підготовку справи українізації та демократизації суду і виробу відповідних законопроектів, котрі б намітили ті форми суду, які відповідали б автономному ладу України» [1, 38].

Перешкодою на шляху українізації суду став Тимчасовий уряд Росії — створення у складі Генерального секретаріату посади секретаря юстиції або секретаря із судових справ заборонено тимчасовою інструкцією за підписами міністра-голови О. Керенського та міністра юстиції О. Зарудного.

В. Винниченко, доповідаючи УЦР про хід переговорів із Тимчасовим урядом стосовно обсягу повноважень Генерального секретаріату, зазначив, що офіційні кола Петрограду заперечують проти створення в Україні власної судової системи, маючи на увазі, що суд має бути єдиним не тільки в усій Росії, а й у всьому світі, а тому «не треба заводити на Україні окремого суду та вищого судового органу, як спеціальний секретаріат» [1, 213–214]. Доводи, наведені українськими генеральними секретарями про те, що суд повинен стояти якомога ближче до кожного народу та його побуту, провадитися народною мовою, від посадових осіб центру, за визначенням

В. Винниченка, «відскакували, як горох від стіни» [1, 226].

26 (13) вересня 1917 р. під час обговорення Декларації Генерального секретаріату було порушено питання стосовно судової влади, де дійшли висновку про необхідність того, «щоб апарати суду було краще пристосовано до місцевого населення відповідно до нових національних форм життя на Україні, а для цього потрібне затвердження Секретарства судових справ в складі Генерального секретаріату» [1, 326].

У складних політичних та економічних умовах УЦР продовжувала власну державотворчу діяльність. Так, 7 листопада 1917 р. вона ухвалює III Універсал, в якому проголошувалося утворення УНР, було скасовано смертну кару та гарантовано «свободу слова, друку, віри, зібраннів, союзів, страйків, недоторканості особи і мешкання, право і можливість уживання місцевих мов в зносинах з усіма установами». В Універсалі визначалося, що «суд на Україні повинен бути справедливий, відповідний духові народу» [1, 398–401].

Після проголошення УНР Секретаріатом судових справ на розгляд УЦР було подано два законопроекти. Перший визнавав усі державні установи та інституції, що працювали на території України до 7 листопада 1917 р., з їх правами, сферою діяльності, штатами, та визнавав ці інституції органами УНР із 7 листопада 1917 р. У другому, поданому до УЦР 25 листопада та затвердженому того ж дня, йшлося про те, що всі закони, постанови й розпорядження, які були видані російським урядом до 27 жовтня 1917 р. і не були скасовані чи замінені універсалами УЦР, мають обов'язкову силу на території УНР, видання ж нових законів, заміна старих, скасу-

вання постанов і розпоряджень на території УНР є виключним і неподільним правом УНР. Ці законопроекти увійшли до Закону УЦР від 25 листопада 1917 р. «Про виключне право Центральної Ради видавати законодавчі акти УНР» [1, 477].

Генеральним секретарем у судових справах М. Ткаченком було видано Циркуляр № 1 від 14 листопада 1917 р., що встановлював: «На підставі закону виданого Українською Центральною Радою 10 листопада 1917 р. всім судовим установам і суддям на території Української Народної Республіки належить проголошувати присуди, вирoki і постанови “Іменем Української Народної Республіки” замість уживаної досі формули “По указу Временного Правительства”» [1, 408].

Одним із головних завдань секретарства (пізніше міністерства) судових справ було саме реформування судової системи в Україні. Голова Генерального секретаріату В. Винниченко, доповідаючи на сесії УЦР 13 грудня 1917 р., констатував, що у своїй роботі секретарство судових справ зустріло активний спротив з боку судових діячів, які не хотіли визнавати УНР та творити суд її іменем. Однак секретарство судових справ все ж таки провело через Малу раду декілька законів із реформування судової системи та продовжує працювати над новими законопроектами, за якими буде провадитися судівництво в Україні [2].

На території УНР діяла судова система, успадкована від Російської імперії та сформована реформою 1864 р. Система правосуддя складалася із двох ланок: мирові суди з виборними суддями (виборність суддів Мирових судів з 1869 р. було скасовано) та загальні суди із суддями, які призначалися. Крім

того, були суди особливої підсудності — військові, комерційні та ін.

Перша ланка (підсистема) — Мировий округ складався із повітового міста й самого повіту чи окремого великого міста та поділявся на декілька ділянок, кожна з яких складалася із дільничого (участкового), мирового та почесного судді. Мирові судді збиралися на повітові з'їзди мирових суддів. Останні, у свою чергу, були апеляційною інстанцією щодо рішень мирових суддів. Вони розглядали дрібні кримінальні та цивільні справи.

Друга ланка (підсистема) — окружні суди, юрисдикція яких поширювалася на декілька повітів. Вони склалися з одного чи декількох відділень із карних і цивільних справ. Ними в першій інстанції розглядалися справи, що виходили за межі компетенції мирових суддів. У роботі окружних суддів брали участь присяжні. Існували також судові палати (юрисдикція яких поширювалася на декілька губерній), що були судами другої інстанції, тобто апеляційною інстанцією за рішеннями окружних суддів [3, 17].

Ще на початку березня 1918 р. продовжували працювати під головуванням мирових суддів місцеві суди —

селянські волосні та верхні сільські [4, 70].

Правительствующий Сенат був вищою судовою касаційною інстанцією та вищою інстанцією судового нагляду, в якому для завідування судовою частиною діяли касаційні департаменти з кримінальних та цивільних справ.

Інститут адвокатури поділявся на адвокатуру вищої категорії (присяжні повірені), які об'єднувалися за округами судових палат, та нижчої категорії (приватні повірені), які вели незначні справи.

До обов'язків Прокуратури входили нагляд за дізнанням і слідством, підтримка державного обвинувачення в суді. Виконувала вона свої функції через прокурорів окружних суддів, судових палат та їх товаришів. Крім загальної Прокуратури, існували також спеціальні: військова прокуратура та військово-морська прокуратура.

Однак усе ж таки, незважаючи на активну протидію зовнішніх та внутрішніх антиукраїнських сил, 15 (2) грудня 1917 р. було прийнято Закон «Про утворення Генерального Суду УНР». Звернімося до архівних даних, зберігаючи правопис того часу:

ВИМІТКА з протоколу засідання Центральної Ради

«Центральна Рада дня 2-го грудня 1917 року

Ухвалила закон про утворення Генерального Суду.

Поки буде заложений Генеральний Суд Української Народної Республіки на основі її Конституції, яка буде ухвалена Українськими установчими Зборами, Українська Центральна Рада ухвалила утворити Генеральний Суд на таких основах:

1. Генеральний Суд складається з трьох департаментів — цивільного, карного і адміністративного і виконує на цілій території України всі функції, належні досі Правительствующому Сенатові в справах судових і в справах нагляду над судовими установами і особами судового відомства, також тимчасово, до розв'язання питання про скасування всіх особливих суддів, виконує функції Главного Военноморського суду щодо справ, вирішених на території України.

2. Генеральний Суд знаходиться в Києві.

3. Члени Генерального Суду мають звання Генеральних Суддів. Вони вибираються Центральною Радою на внесення Генерального секретаріату на час, поки буде

заложений Генеральний Суд на основі конституції і в протязі сього часу мають права зазначені в арт. 243 Учреждения судових Установлений.

4. Провід в розправі Генерального Суду доручається даним складом присутності одному з присутніх Генеральних Суддів.

5. Провід над канцелярією розпорядною, господарською частиною Генерального Суду, доручається одному з Генеральних Суддів по обранню Генерального Секретаря справ судових.

6. При Генеральному Суді утворюється Прокураторія. Одному з Прокураторів Генеральний Секретар справ судових надає звання Старшого і доручає провід над Прокураторією.

7. Від дня проголошення Генеральним Судом про початок своєї діяльності всі Судові установи на території України повинні подавати Генеральному Судові всі справи, які до того дня мали подаватися до Правительствующого Сенату.

8. Генеральний Суд негайно по утворенню його персонального складу виробляє і подає на затвердження Центральній Раді через Генерального Секретаря справ судових свій докладний регламент, Генеральний Суд в своїй чинності пристосовується до законів нормуючих чинність Правительствующого Сенату, і координує їх з нинішнім законом про утворення Генерального Суду і ухвалами законодавчого органу України.

Регламент Прокураторії Генерального Суду виробляється нею і затверджується Генеральним Секретарем справ судових.

9. Декрети Правительствующого Сенату в справах повсталих на території України і поданих йому до дня проголошення Генеральним Судом своєї діяльності, визначається Українською Народною Республікою за правосильні і обов'язкові для судових Установ України» [5].

До складу Генерального Суду входило 15 генеральних суддів, генеральний суддя порядкуючий Генеральним Судом; 2 генеральних судді, порядкуючих департаментами, та 20 службовців — писарі, помічники писарів, регістратор, судові виконавці, скарбник і завідувач рахунковими справами, архіваріус [6].

Щоб прискорити реформування судової системи, судове секретарство розробило законопроект УЦР від 17 грудня 1917 р. «Про відмежування судових установ Української Народної Республіки від судової системи Тимчасового уряду Росії». 23 грудня 1917 р. було прийнято Закон «Про умови обсаджування і порядок обрання суддів Генерального та апеляційного судів».

Згідно зі згаданим вище Законом посади судді і прокурора Генерального й апеляційного судів можуть займати

особи з вищою освітою, але за обрання 3/5 голосів УЦР судьями можуть бути й особи без вищої освіти. Особи, які мають бажання бути обраними в судді Генерального та апеляційного судів, подають заяву в УЦР через Генерального секретаря судових справ. Генеральний та апеляційний суди мають право пропонувати УЦР через генерального секретаря справ судових, ухвалених загальним зібранням суду, кандидатів на вакантні місця. Генеральний секретар судових справ вносить в УЦР список всіх кандидатів на обрання, з яких вибирає потрібну кількість таємним голосуванням звичайною більшістю голосів [7, 63–64].

Перше засідання Генерального суду відбулося 15 січня 1918 р., про що повідомив на засіданні дев'ятої сесії УЦР Генеральний суддя С. Шелухін з нагоди оприлюднення IV Універсалу [7, 103, 108–109].

Вибори Генеральних суддів були проведені в два етапи, голосував 41 член Малої ради. Спочатку були обрані М. Пухтинський, П. Ачкасов, О. Бутовський, М. Радченко, О. Хруцький, Ф. Попов, С. Шелухін, Г. Шیانов, а згодом — П. Яценко, М. Василенко, К. Товкач, А. Марголін та М. Чернявський. Треба зазначити, що вибори суддів проходили за наявності реальної конкурентної боротьби, на засіданні, яке відбувалося на третьому поверсі в малій залі (тому квитків для публіки не видавали), вибирали записками при зачинених дверях. Як записано у протоколі засідання Малої ради від 2 квітня 1918 р., для голосування про обрання генеральних суддів пропонувалося 30 кандидатів, а обрано було лише п'ять [8, 65].

Зовнішньополітичне та внутрішнє становище України вимагало негайного проголошення незалежності. У IV Універсалі, проголошеному 11 січня 1918 р. на засіданні Малої ради, заявлено: «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу». Генеральний секретаріат перейменовувався на Раду Народних Міністрів, генеральні секретарства — на народні міністерства.

Універсал закликав увесь народ звільнити Україну від «більшовиків і інших напасників, які розграблюють і руйнують наш край».

Проте в січні цього ж року більшовицькі війська під командуванням

колишнього полковника царської армії М. Муравйова розпочали наступ на УЦР. 8 лютого 1918 р. червоноармійці після тривалого гарматного обстрілу вступили до Києва. Таким чином було встановлено радянську владу при застосуванні проти мирних жителів жорстокого терору.

УЦР, всі її органи й установи вимушені були евакуюватися до Житомира.

В умовах більшовицького наступу життєво важливим для УНР було укладення миру з центральними державами: Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією. У цей час у Брест-Литовську проходили мирні переговори між державами центрального блоку, Росією та Україною. Підписання Брестської угоди змусило більшовиків залишити Київ і вже 9 березня УЦР повернулася до столиці України. Міністерство судових справ вжило низку заходів, намагаючись налагодити роботу судових органів. У квітні 1918 р. УЦР знову мала розглянути питання про Генеральний Суд. 18 квітня Генеральним писарством було внесено на її розгляд проект Закону «Про зміну Артикулу I закону про Генеральний Суд». Відповідно до нього Генеральному Суду пропонувалося надати повноваження «Головного воєнного суду щодо справ, вирішених на території України» [7, 55, 88, 242].

Для того щоб проілюструвати, в яких складних умовах проходило становлення судової системи, наведено архівні матеріали:

«У.Н.Р.
Канцелярія
Генерального Писаря
12 березня 1918 р.
№ 223
Київ

До відома і виконання
Директор Канцелярії
Діловод
Циркулярно
До Народного Міністерства Судових Справ

Під час перебування в Києві більшовицького уряду все листування, законопроекти і постанови Генерального Секретаріату було знищено. Канцелярія Генерального Писаря ласкаво прохає Міністерство Справ Судових не відмовити надіслати їй в найближчій часі копії всіх законопроектів і постанов, які тільки залишилися в міністерстві, за весь час існування Генерального Секретаріату, особливо ті законопроекти, котрі були тільки розглянуті Генер. Секрет. і внесені в Центральну Раду, але Ц. Радою не були ухвалені, а також закони ще не опубліковані в Віснику» [9].

УЦР 29 квітня 1918 р. ухвалила Конституцію УНР — «Статут про державний устрій, права і вольності УНР». Таким чином було закріплено правовий статус Генерального Суду.

Отже, у статтях 62 і 63 Конституції УНР вказувалося: «Найвищим Судом Республіки являється “Генеральний Суд Української Народної Республіки”, зложений з колегії, вибраних Всенародними зборами на протягу п’яти літ. Генеральний Суд являється найвищою касаційною інстанцією для всіх судів Республіки і не може бути судом першої та другої інстанції та мати функції адміністративної власті» [7, 334–335].

Але історія нашої країни склалася так, що Конституція УНР була прийнята в останній день існування УЦР.

У Києві 29 квітня 1918 р. об 11 годині розпочався хліборобський конгрес, підготовлений громадсько-політичною організацією «Союз земельних власників» та іншими організаціями. На ньому були присутні 6 432 представника від восьми українських губерній, загальна кількість учасників була близько 8 тис. Головуючим на конгресі був представник Київщини М. Воронович. Конгрес розглядав як загальнополітичні, так і «хліборобські» питання. Під час проведення конгресу було проголошено про створення Української Держави на чолі з Гетьманом всієї України П. Скоропадським. У ніч з 29 на 30 квітня гетьманці захопили всі державні установи та найважливіші об’єкти. Таким чином УНР перестала існувати, УЦР та Раду

Народних Міністрів було розпущено [10, 97].

Гетьманом всієї України П. Скоропадським 29 квітня 1918 р. було затверджено «Закони про тимчасовий Державний устрій України». Статтею 1 цього документа закріплено нову назву країни — Українська Держава [11].

Відповідно до статей 42–44 найвищим судовим органом держави залишався Генеральний Суд як вищий охоронитель і захисник закону та Вищий суд України в справах судових та адміністративних. Генеральний Суд оголошує до загальної відомості всі закони і накази Уряду, слідкуючи за законністю їх видання. Порядкуючий Генеральний Суддя (Голова суду) та всі Генеральні Судді призначаються Гетьманом [11].

Міністерством Судових Справ здійснювалося загальне керівництво судочинством. Звертаючись до архівних матеріалів, наведемо деякі документи. Наказом від 17 травня 1918 р. № 129 згідно з постановою Ради Міністрів Української Держави утворюються такі Комісії:

1) Комісія для перегляду заведення Генерального та Апеляційного Судів.

Головою комісії призначається т. в. о. товариша Міністра Судових Справ С. Завадський. Членами комісії: Порядкуючий Генерального Суду М. Радченко, Генеральні Судді М. Чернявський і М. Пухтинський, Старший Прокуратор Генерального Суду Д. Маркович, Директор 1-го Департаменту Міністерства Судових Справ

Ф. Мартиновський, Порядкуючий Апеляційного Суду Т. Гречук, Старший Прокуратор Апеляційного Суду М. Квятницький, Старший Предсідатель Київської Судової палати Д. Григорович-Барський, Прокуратор Київської Судової палати М. Чебаков, барон О. Тізенгаузен, професор Б. Кістяківський, доценти О. Морозов та С. Шелухін;

2) Комісія для перегляду штатів Установ Міністерства Судових Справ та Головного Тюремного Управління. Голова Комісії — Міністр Судових Справ М. Чубинський. Члени Комісії: т. в. о. товариша Міністра Судових Справ С. Завадський, начальник Головного Тюремного Управління А. Вязлов, Директор 1-го Департаменту Міністерства Судових Справ Ф. Мартиновський, в. об. Директора 2-го Департаменту Міністерства Судових Справ А. Крилов, віце-директори: 1-го Департаменту А. Евсіхіїв, 2-го Департаменту М. Багриновський, завідувач Законодавчого відділу В. Цівчинський, завідувач відділу Канцелярії Міністра Д. Пожарський, начальники відділів Головного Тюремного Управління Л. Монкін і П. Святенко, член Кодифікаційної Комісії В. Гаврик [13].

Міністром Судових Справ М. Чубинським 20 травня 1918 р. було підписано Наказ № 131. За цим наказом згідно з постановою Ради Міністрів Української Держави утворюються Комісія по виробленню Української Правничої Термінології. Членами Комісії призначаються: С. Шелухін, К. Квітка, О. Левицький, В. Гаврик, М. Квятницький, В. Редліх і А. Крилов [12].

25 травня 1918 р. гетьманом було підписано Закон про титул, іменем якого твориться суд — «іменем закону Української держави» [13]. Стосовно

впорядкування роботи Генерального Суду, то 2 червня 1918 р. датується прийняття Закону щодо структури та повноважень Генерального Суду, згідно з яким Генеральний Суд складався із трьох департаментів: цивільного, карного, адміністративного. Також у Законі зазначалося, що він чинний тільки до прийняття Закону про Державний Сенат [14].

Закон про створення Державного Сенату — найвищого судового органу — було ухвалено 8 липня 1918 р. та опубліковано в «Державному віснику» 20 липня 1918 р. Державний Сенат складався із трьох Генеральних Судів: Адміністративного, Карного, Цивільного та Загального Зібрання Сенату. Відповідно до штатів до Генерального Адміністративного Суду входило 19 сенаторів, до Карного Генерального Суду — 11 сенаторів, до Цивільного Генерального Суду — 15 сенаторів. Загальне Зібрання нараховувало 10 сенаторів. Очолює Державний Сенат Президент. Сенатори та Президент призначаються гетьманом на підставі ухваленого Радою Міністрів подання Міністерства Судових Справ.

Кандидати на посаду членів Державного Сенату повинні були мати вищу юридичну освіту та 15-річний стаж роботи «в судовому відомстві» на посадах не нижче судового «слідчого чи товариша прокурора окружного суду» або «в стані присяжного адвоката», мати «учений ценз Магістра або Доктора» чи «лекторів юридичних наук у вищих школах». Сенатору заборонялася будь-яка інша діяльність, окрім наукової та викладацької.

Генеральні Суди розподілялися на відділи, які очолювали старші сенатори. Сенатори кожного з Генеральних Судів обирали на безстроковий термін голову, кандидатура якого затверджу-

валася гетьманом. Обрані посадовці головували на Загальних Зібраннях Генеральних Судів.

Переводити сенатора з одного Генерального Суду до іншого без його згоди не дозволялося. Якщо проти сенатора порушувалася кримінальна справа, то його відсторонювали від виконання обов'язків на період розслідування. Позбавити сенатора звання міг тільки суд.

До складу Генеральних Судів та Загальних Зібрань Сенату входили посади прокурорів та їх заступників. Прокурори Державного Сенату мали право вносити пропозиції щодо необхідності тлумачення, доповнення або зміни чинних законів.

Протягом липня 1918 р. персональний склад Державного Сенату було затверджено. Сенаторами були призначені судді Генерального Суду та колишні урядовці імперського судового відомства, які приїхали в Україну після Жовтневого перевороту в Петрограді [14].

Сенаторами Адміністративного Генерального Суду стали Б. Кістяківський (суддя Генерального Суду), М. Пухтинський (суддя Генерального Суду), М. Радченко (Порядкуючий суддя Генерального Суду), Г. Шиянов (суддя Генерального Суду), А. Вязлов (начальник Головного тюремного управління), Д. Маркович (старший прокурор Генерального Суду), М. Чебаков (прокурор Київської судової палати), Невзоров (сенатор Правительствующого Сенату), Ілімов (сенатор Правительствующого Сенату), Д. Носенко (сенатор Правительствующого Сенату), Шлейфер (сенатор Правительствующого Сенату), Майборода (сенатор Правительствующого Сенату), Волинський (сенатор Правительствующого Сенату), Собачевський (сенатор Правительствующого Сена-

ту), професори Петербургського університету Вічухін, Улишинецький (член Державної Думи), Хвостов (пристав Московської судової палати). Прокурором Адміністративного Генерального Суду призначено Тулова (голову Сімферопольського окружного суду).

Сенаторами Цивільного Генерального Суду стали: П. Ачкасов (суддя Генерального Суду), О. Бутовський (суддя Генерального Суду), Ф. Попов (суддя Генерального Суду), О. Хруцький (суддя Генерального Суду), М. Чернявський (суддя Генерального Суду), С. Шелухін (суддя Генерального Суду), Бокша (голова Київської судової палати), Кондрацький (голова Одеської судової палати), Примо (голова Харківської судової палати), урядовці Правительствующого Сенату — Толстой, Краснянський, О. Морозов, Назімов, Виноградський, Литовченко (голова Петроградської судової палати), Стіна (голова департаменту Петроградської судової палати). Прокурором Цивільного Генерального Суду призначено Затворницького (товариш обер-прокурора Правительствующого Сенату).

Сенаторами Карного Генерального Суду стали: Ляницький (член Одеської судової палати), Манчкульський (член Харківської судової палати), Гогель (сенатор Правительствующого Сенату), Маньковський (сенатор Правительствующого Сенату), Грабар (сенатор Правительствующого Сенату), Раєвський (сенатор Правительствующого Сенату), Юршевський (сенатор Правительствующого Сенату), Литовченко (товариш обер-прокурора), Гречко (голова Омського військового суду). Прокурором Карного Генерального Суду призначено Тизенгаузена (товариш обер-прокурора Правительствующого Сенату) [14].

Сенаторами Загального Зібрання стали: М. Василенко (міністр народної освіти), І. Кістяківський (міністр внутрішніх справ), С. Завадський (державний контролер), Лизогуб (Голова Ради Міністрів), М. Чубинський (Міністр Судових Справ), О. Романов (товариш Міністра Судових Справ). Посаду прокурора Загального Зібрання Сенату зайняв Лошкар'єв (товариш прокурора Київської судової палати) [14].

Професор М. Василенко став першим Президентом Державного Сенату. Головою Адміністративного Генерального Суду призначено Д. Носенка, Головою Карного Генерального Суду — М. Чубинського, Головою Цивільного Генерального Суду — С. Гусаківського [15, 137].

З приводу призначення Президента Сенату, гетьман П. Скоропадський згадував: «Коли настав момент визначитись з кандидатурою на посаду голови Сенату, Чубинський мав велике бажання бути на цьому місці. Я його не призначив, на мою думку, Сенат являє собою вищу державну установу, яка в критичний момент життя держави змогла б, якщо була на висоті, зіграти велику роль. Я шукав на посаду головуючого людину, яка ні за яких умов не втратить цю висоту, навіть якби прийшлося йти проти гетьмана. Я вважав, що Чубинський не така людина, й призначив Василенка» [16, 170].

Після змін судової системи постало питання про реформування норм державного права в Україні. Так, 16 серпня 1918 р. за підписом Міністра Юстиції Сенатора О. Романова видано наказ № 169, відповідно до якого при Міністерстві Юстиції утворюється комісія з перегляду карних та цивільних законів, згідно з постановою Ради Міністрів Української Держави. Головою Комісії призна-

чається Голова Карного Генерального Суду Державного Сенату Сенатор М. Чубинський [17].

Про ці події П. Скоропадський писав: «Коли судовий апарат було створено, залишалось врегулювати тільки його хід. Наш вінець, коронуючий державний апарат — Сенат. Він вже почав функціонувати й склад його, цілком укомплектований з найкращих юристів, обіцяв, що робота Сенату буде на високому рівні. Нічого не давало спостерігачам такого ясного уявлення про те, що на Україні створено дієву державність, як утворення та відкриття Сенату» [16, 259]. Фактично була проведена та завершена реформа у системі судочинства та норм державного права.

Опозиційні сили не мали наміру миритися з існуванням Української Держави на чолі з гетьманом всієї України П. Скоропадським. У ніч з 13 на 14 листопада 1918 р. на таємних зборах представників українських політичних партій, що входили до складу Українського національного союзу, було ухвалено план повстання проти влади гетьмана та обрано тимчасовий уряд — Директорію [10, 118].

Директорія складалася з п'яти осіб: В. Винниченко (голова), С. Петлюра та Ф. Швець. Власне Директорія, на думку зборів, мала складатися лише з трьох осіб. Двох же було додано тільки тимчасово, це були П. Андрієвський й А. Макаренко. Але про це потім було забуто, і Директорія налічувала в складі все ж таки п'ятьох членів [18, 117].

Саме Директорія очолила повстання, підготовлене Національним союзом і вже 14 грудня 1918 р. повстанські війська після низки боїв вступили до Києва. Гетьман всієї України П. Скоропадський вимушений був зректись влади та незабаром виїхати з родиною за кордон [19].

26 грудня 1918 р. було оприлюднено «Декларацію Української Директорії, що зробила Директорія», якою проголошено ліквідацію Української Держави та відновлення Української Народної Республіки [20]. Цього ж дня було затверджено персональний склад Ради Народних Міністерств. Очільником став В. Чехіський, якому надавалося право доповнити склад нового уряду [20]. Контроль над діяльністю міністерств належав членам Директорії: В. Винниченко — Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, Міністерство праці, Державний Секретаріат; С. Петлюра — Міністерство військових справ, Міністерство морських справ, Міністерство мистецтв, Міністерство народного здоров'я; П. Андрієвський — Міністерство юстиції, Міністерство продовольчих справ, управління культур, державний контроль; Ф. Швець — Міністерство народної освіти, Міністерство фінансів, торгу і промисловості, Міністерство земельних справ; А. Макаренко — Міністерство шляхів, Міністерство пошти і телеграфів [10, 121].

Директорія відновила судові установи, які діяли на території України за часів УЦР, так набув чинності Закон «Про заведення Апеляційних судів» від 17 грудня 1917 р. [21] 2 січня 1919 р. був затверджений Закон «Про поновлення роботи Генерального Суду», відповідно до якого найвищий судовий орган країни отримав назву «Найвищий суд Української Народної Республіки» [22].

Кількісний та персональний склад Найвищого суду Української Народної Республіки дослідити досить складно через нестачу відповідних документів.

12 листопада 1920 р. урядом УНР було ухвалено Закон «Про тимчасове Верховне Управління та порядок зако-

нодавства в УНР» [23] та Закон «Про Державну Народну Раду» [24].

У Львові 1 листопада 1918 р. було проголошено про створення Західно-української Народної Республіки (далі — ЗУНР). Українська Національна Рада (далі — УН Рада) 21 листопада 1918 р. ухвалила Закон «Про тимчасову організацію судів і влади суддеїської». У третьому артикулі цього закону зазначалося, що судами ЗУНР стають усі суди на території колишнього Вищого Крайового суду. Таким чином, колишні австрійські суди та колишні повітові суди Галичини стали повітовими та окружними судами ЗУНР [25, 337].

Призначення судових службовців та питання з організації судової системи належали до компетенції Державного секретарства судівництва. Суддів призначав Державний секретаріат за пропозицією державного секретаря судівництва. Всі судді та апарат суду могли залишатися на своїх посадах «до часу проведення нової організації», якщо «в означенім часі» складуть «службове приречення» на вірність ЗУНР і її законам. У разі відмови його скласти службовець або суддя звільняються з посади. Отже, всіх суддів і працівників суду, які не скомпрометували себе антинародною, антиукраїнською діяльністю та зобов'язалися служити українському народові і державі та склали про це відповідну присягу, влада ЗУНР залишила на їхніх посадах [25, 338].

Ще одним надважливим кроком стало проголошення Соборності України. 22 січня 1919 р. о 12 годині на Софійській площі в Києві міністр закордонних справ ЗУНР Л. Цегельський проголосив ухвалу УН Ради і передав її голові Директорії В. Винниченку. Після цього Ф. Швець зачитав Універсал уряду УНР, в якому

зазначалося: «Віднині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська народна Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснили віковічні мрії, якими жили і за які вмирили кращі сини України. Віднині є єдина незалежна Українська Народна Республіка...» [26, 273].

Акт злуки був одностронно ратифікований 23 січня 1919 р. сесією Трудового конгресу, що відкрився у Києві. Президент ЗУНР Є. Петрушевич став членом Директорії УНР. Відповідно до Закону «Про форму влади в Україні», затвердженого Конгресом, ЗУНР було перейменовано у Західну Область Української Народної Республіки (далі — ЗО УНР). Остаточна ратифікація Акта злуки мала бути здійснена Українськими Установчими зборами, скликаними з території всієї України. До того часу ЗО УНР зберігала свою автономію, залишалася зі своїми окремими законодавчими, адміністративно-виконавчими органами влади [27, 402].

Засідання Трудового конгресу — представницького з'їзду делегатів з більшої частини України, проходили 23–28 січня 1919 р. Конгрес ухвалив постанову, в якій, зокрема, сказано, що «з огляду на небезпечний військовий час доручити владу і оборону краю Директорії УНР, яка доповнена представниками Наддніпрянської України, до слідуєчого Трудового Конгресу має бути верховною владою і видавати закони, необхідні для оборони Республіки <...>. Виконавча влада УНР належить Раді Народних Міністрів, котра складається Директорією і в час перерви сесії Конгресу відповідає перед Директорією» [10, 123].

15 лютого 1919 р. УН Рада прийняла Закон «Про тимчасове виконуване

судівництво в цивільних і карних справах в другій і третій інстанції в часі надзвичайних відносин, спричинених війною», яким було встановлено структуру та порядок діяльності судів вищих інстанцій. Другою, вищою, інстанцією у цивільних і кримінальних справах мав бути Вищий суд у Львові, а третьою — Найвищий державний суд. Але до їх створення, «в часі надзвичайних відносин, спричинених війною», функції другої і третьої інстанцій належали «Окремому судовому Сенату II інстанції» та «Окремому судовому Сенату III інстанції». Голів і членів обох Сенатів призначав державний секретар судівництва, затверджували УН Рада або її Виділ із числа президентів і віцепрезидентів окружних судів та радників Вищого суду ЗУНР. Засідання судових Сенатів мали відбуватися раз на місяць у місцях, встановлених Державним секретарством судівництва [25, 339].

Обов'язки Верховного судового та касаційного трибуналу колишньої Австро-Угорської монархії мав виконувати Найвищий державний суд ЗУНР, але, на жаль, він так і не був утворений [25, 339].

Починаючи з кінця лютого 1918 р., тривала воєнна експансія більшовицької Росії, внаслідок якої відбулася поразка Директорії й на більшій частині українських земель була встановлена Радянська влада.

Тимчасовим робітничо-селянським урядом 6 січня 1919 р. було видано декрет, згідно з яким Україна отримала назву «Українська Соціалістична Радянська Республіка» (далі — УСРР) [27, 409].

Декретом Ради Народних Комісарів УСРР (далі — РНК УСРР) від 14 лютого 1919 р. «Про суд» ліквідувалася попередня система судочинства і затверджувалося тимчасове Поло-

ження про народні суди і революційні трибунали УСРР. Таким чином, на території України було створено дві самостійні судові системи: народні суди, ради народних суддів (раднарсуди) та революційні трибунали [28, 14].

У цьому ж положенні передбачалося, що крім постійного народного судді залучалися народні засідателі, які обиралися у містах Радами депутатів, а в повітах — виконкомом. У містах народних засідателів обирали строком на один рік, у повітах — на шість місяців із правом дострокового відкликання. Впроваджувався також касаційний порядок оскарження вироків і рішень народних судів. Для перегляду справ у місті або в повіті організовувалися раднарсуди, які склалися з усіх постійних народних суддів відповідного міста або повіту, а з 1920 р. — і суддів губернії [28, 14].

Юридичне оформлення радянської державності в Україні відбулося 10 березня 1919 р., коли III Всеукраїнський з'їзд Рад (6–10 березня 1919 р.) прийняв Конституцію УСРР [27, 409].

Згодом виникла потреба в судовому органі, який би узагальнював судову практику на території держави, тому 16 квітня 1919 р. у складі Народного комісаріату юстиції УСРР (далі — НКЮ УСРР) створено IX відділ — Верховний судовий контроль, якому надавалося право перегляду в порядку нагляду всіх судових справ [29, 431], і X відділ — Верховний касаційний суд для розгляду скарг на вирoki революційних трибуналів [29, 443], який 27 квітня 1921 р. було реорганізовано у Верховний касаційний трибунал при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті (далі — ВУЦВК). 23 липня 1921 р. ВУЦВК замість Верховного касаційного трибуналу запровадив Єдиний Верховний трибу-

нал УСРР, який став касаційним органом та органом нагляду за всіма чинними на території України трибуналами, а також як суд першої інстанції розглядав особливо важливі справи [28, 32].

Єдиний верховний трибунал УСРР складався з судового, касаційного, військового і військово-транспортного відділів та пленуму, до складу якого входили голова трибуналу, його заступник, голови всіх відділів і голова Всеукраїнської надзвичайної комісії [28, 32].

Голова Єдиного Верховного трибуналу УСРР призначався Президією ВУЦВК за поданням НКЮ і входив до складу її колегії. Склад військового і військово-транспортного відділів подавався на затвердження Президії ВУЦВК командуванням Збройних Сил України Криму, а заступник голови і члени судового і касаційного відділів призначалися Президією ВУЦВК на подання голови Верховного трибуналу. Відділи склалися з голови, заступника і трьох членів. На чолі касаційного відділу стояв голова трибуналу, а на чолі судового — його заступник; до складу касаційного входили представники від військового і транспортного відділів [28, 32].

Проте така система судів була занадто громіздкою й потребувала певного спрощення. Фактично в країні на той час запроваджено дві паралельні судові системи: народні суди та губернські ради народних суддів, з органом судового нагляду за якими був Верховний судовий контроль НКЮ УСРР і революційні територіальні трибунали на чолі з Єдиним Верховним трибуналом при ВУЦВК [28, 55].

Тому 16 грудня 1922 р. ВУЦВК прийняв постанову «Про введення в дію Положення про судоустрій УСРР» [30, 11], яке набуло чинності

з 1 лютого 1923 р. Згідно з цим положенням створювалася єдина судова система судів — народний суд, губернський суд та Верховний Суд УСРР у складі президії, пленуму, касаційних і судових колегій у цивільних та кримінальних справах та дисциплінарної колегії. Крім того, ліквідації підлягали дисциплінарні товариські суди, що існували при губернських професійних радах і повітових об'єднаннях профспілок; особливі сесії народних судів; губернські й окружні (районні) революційні трибунали; губернські районні народні суди; Верховний трибунал і відділ Верховного судового контролю НКЮ УСРР.

Отже, проаналізувавши судові реформи 1917–1921 рр., на території України упродовж існування всіх

державних утворень зберігалася система, яку можна віднести до тривірневої, тобто перша ланка (підсистема) — Мировий округ, друга (підсистема) — Окружні суди, Апеляційні суди з повноваженнями Судових палат і третя — Вища судова інстанція — Генеральний Суд УНР, після реформи — Державний Сенат і знову — Генеральний Суд. У конституційних актах та законопроектах цього періоду було закладено підґрунтя для впровадження забезпечення прав та свобод громадян, здійснення правосуддя на засадах незалежності й неупередженості. правонаступником найвищого судового органу держави є Верховний Суд України, який протягом століття підтверджує цей високий статус.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Українська* Центральна Рада. Документи і матеріали : у 2 т. — К., 1996. — Т. 1.
2. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 2209. — Оп. 1. — Спр. 8. — Арк. 1.
3. *Кудлай О. Б.* Законотворча діяльність народного міністерства судових справ Української Центральної Ради. — К., 2002.
4. *Мироненко О. Л.* Світоч української державності. — К., 1995.
5. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 2209. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 12.
6. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 2209. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 51.
7. *Українська* Центральна Рада. Документи і матеріали : у 2 т. — К., 1997. — Т. 2.
8. *Копиленко О. Л., Копиленко М. Л.* Держава і право України. 1917–1920. — К., 1997.
9. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 2209. — Оп. 1. — Спр. 5. — Арк. 24.
10. *Кучерук О.* Київ 1917–1919. Адреси. Події. Люди. — К., 2008.
11. *Державний* Вісник. — 1918. — № 1. — 16 травня.
12. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 15.
13. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 20.
14. *Рум'янцев В. О.* Судова система в Українській державі гетьмана П. Скоропадського [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4567/1/Rumyantsev_77.pdf.
15. *Нагаєвський І.* Історія Української державності двадцятого століття. — К., 1994.
16. *Скоропадський П.* Спогади. Кінець 1917 — грудень 1918. — К., 1995.
17. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 1. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 86.
18. *Винниченко В.* Відродження нації. — К. ; Відень, 1919. — Ч. III.
19. *Відродження.* — 1918. — № 219 (Додаток). — 26 (13) грудня.
20. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 1065. — Оп. 1. — Спр. 14. — Арк. 8-8зв.
21. *Центральний* державний архів вищих органів влади та управління України. — Ф. 2209. — Оп. 1. — Спр. 1. — Арк. 16–17.

22. *Центральний державний архів вищих органів влади та управління України*. — Ф. 2208. — Оп. 2. Спр. 2. — Арк. 9зв.
23. *ДАЛЗУ*. — Ф-19. — Оп.-1. — Спр. 14. — Арк. 7-7зв.
24. *Центральний державний архів вищих органів влади та управління України*. — Ф. 3866. — Оп. 1. — Спр. 53. — Арк. 21–22.
25. *Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку* : моногр. / В. С. Бігун та ін. ; за ред. І. Б. Усенка. — К., 2014.
26. *Захарченко П. П.* Історія держави і права України. — К., 2004.
27. *Бандурка О. М., Ярмиш О. Н.* Історія державності України. — Х., 2004.
28. *Суєло Д. С.* Історія суду Радянської України (1917–1967 рр.). — К., 1968.
29. *ЗУ УСРР*, 191, № 36.
30. *Положення про судоустрій УСРР*. — Х., 1923.

REFERENCES

1. *Ukrainska Tsentralna Rada. Dokumenty i materialy* [Ukrainian Central Rada. Documents and materials], Kyiv, 1996, vol. 1.
2. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2209, Op. 1, Spr. 8, Ark. 1.
3. *Kudlai O. B. Zakonotvorcha diialnist narodnoho ministerstva sudovykh sprav Ukrainsoi Tsentralnoi Rady* [Legislative activity of the national ministry of lawsuits of the Ukrainian Central Rada], Kyiv, 2002.
4. *Myronenko O. L. Svitoch ukrainskoi derzhavnosti* [Torch of the Ukrainian statehood], Kyiv, 1995.
5. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2209, Op. 1, Spr. 1, Ark. 12.
6. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2209, Op. 1, Spr. 1, Ark. 51.
7. *Ukrainska Tsentralna Rada. Dokumenty i materialy* [Ukrainian Central Rada. Documents and materials], Kyiv, 1997, vol. 2.
8. *Kopylenko O. L., Kopylenko M. L. Derzhava i pravo Ukrainy. 1917–1920* [State and law of Ukraine. 1917–1920], Kyiv, 1997.
9. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2209, Op. 1, Spr. 5, Ark. 24.
10. *Kucheruk O. Kyiv 1917–1919. Adresy. Podii. Liudy* [Kiev 1917–1919. Addresses. Events. People], Kyiv, 2008.
11. *Derzhavnyi Visnyk* [State Messenger], 1918, no. 1, 16 travnia.
12. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 1, Op. 1, Spr. 1, Ark. 15.
13. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 1, Op. 1, Spr. 1, Ark. 20.
14. *Rumiantsev V. O. Sudova systema v Ukrainskii derzhavi hetmana P. Skoropadskoho* [Judicial system in the Ukrainian state of the hetman P. Skoropadsky]. Available at: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4567/1/Rumyantsev_77.pdf.
15. *Nahaievskiy I. Istoriia Ukrainsoi derzhavnosti dvadtsiatoho stolittia* [History of the Ukrainian statehood of the twentieth century], Kyiv, 1994.
16. *Skoropadskiy P. Spohady. Kinets 1917 — hruden 1918* [Memoirs. The end of 1917 — December, 1918], Kyiv, 1995.
17. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 1, Op. 1, Spr. 1, Ark. 86.
18. *Vynnychenko V. Vidrozhennia natsii* [Revival of the nation], Kyiv; Viden, 1919, Part III.
19. *Vidrozhennia*, 1918, no. 219 (Dodatok), 26 (13) hrudnia.
20. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 1065, Op. 1, Spr. 14, Ark. 8-8zv.
21. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2209, Op. 1, Spr. 1, Ark. 16–17.
22. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 2208, Op. 2. Spr. 2, Ark. 9zv.
23. *DALZU*, F-19, Op.-1, Spr. 14, Ark. 7-7zv.
24. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchychk orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy* [Central Public Records Office of the supreme authorities and management of Ukraine], F. 3866, Op. 1, Spr. 53, Ark. 21–22.
25. *Sudova vlada v Ukraini: istorychni vytoky, zakonmirnosti, osoblyvosti rozvytku* [Judicial authority in Ukraine: historical sources, regularities, features of development], Kyiv, 2014.
26. *Zakharchenko P. P. Istoriia derzhavy i prava Ukrainy* [History of state and law of Ukraine], Kyiv, 2004.

27. Bandurka O. M., Iarmysh O. N. Istoriiia derzhavnosti Ukrainy [History of statehood of Ukraine], Kharkiv, 2004.
28. Suslo D. S., Istoriiia sudu Radianskoi Ukrainy (1917–1967 rr.) [History of court of the Soviet Ukraine (1917–1967)], Kyiv, 1968.
29. ZU USRR, 191, no. 36.
30. Polozhennia pro sudoustrii USRR [Provision on judicial system of USSR], Kharkiv, 1923.

Романюк Я. М., Іванченко І. Б. Іменем України: становлення судової влади у період Української революції 1917–1921 рр.

Анотація. На підставі архівних документів та новітньої наукової літератури досліджено історико-правовий аспект доби Української революції 1917–1921 рр., а саме реформування судової системи і, як результат, створення незалежного вищого судового органу та правонаступність Верховного Суду України.

Ключові слова: Генеральний Суд Української Народної Республіки, Державний Сенат, Верховний Суд України, правонаступність.

Романюк Я. М., Іванченко И. Б. Именем Украины: становление судебной власти в период Украинской революции 1917–1921 гг.

Аннотация. На основании архивных документов и новейшей научной литературы исследован историко-правовой аспект эпохи Украинской революции 1917–1921 гг., а именно реформирование судебной системы и, как результат, создание независимого высшего судебного органа и правопреемственность Верховного Суда Украины.

Ключевые слова: Генеральный Суд Украинской Народной Республики, Государственный Сенат, Верховный Суд Украины, правопреемственность.

Romaniuk Ya., Ivanchenko I. In the Name of Ukraine: Formation of Judicial Authority during the Ukrainian Revolution of 1917–1921

Annotation. On the basis of archival documents and the latest scientific literature the historical and legal aspect of time of the Ukrainian revolution of 1917–1921, namely reforming of judicial system and as result, creation of independent supreme judicial authority and succession of the Supreme Court of Ukraine is investigated.

Key words: General Court of the Ukrainian People's Republic, State Senate, Supreme Court of Ukraine, succession.